

Kompletterande förslag till Havs- och vattenmyndighetens rapport om producentansvar förfiskeredskap

Sammanfattning

Sveriges kommuner och regioner (SKR) anser att förslaget till förordning om producentansvar för fiskeredskap behöver förtydligas så att det i rubricering, alternativt i inledande paragraf klargörs att förordningen omfattar fiskeredskap som innehåller plast samt att detta även framgår i tillägget i Avfallsförordningen.

SKR anser att det i likhet med Havs- och vattenmyndighetens tidigare förslag bör finnas med krav på utformningen av fiskeredskap för att främja en utveckling av redskap som minskar risken för förluster i vattenmiljön, skador på vattenmiljön samt mer harmoniserar med en cirkulär ekonomi.

SKR förordar att kravet på information till konsumenter utvecklas för att säkerställa att konsumenterna får tillräcklig information för att i det enskilda fallet kunna avgöra hur avfallet ska sorteras och hanteras.

SKR anser att förordningen behöver kompletteras alternativt revideras för att tydliggöra att producentansvaret till fullo åvilar producenterna oavsett gällande mål för insamlingsgrad och att det gäller för samtliga konsumenter av fiskeredskap - såväl yrkesmässiga verksamheter som för fritidsfiskare, samt att ansvaret omfattar såväl infrastruktur, behållare och hantering etc.

Det bör också tydliggöras antingen i förordningen alternativt i efterföljande föreskrifter hur ersättning för kommunernas kostnader ska beräknas för till exempel nedskräpning från fiskeredskapen eller när det hamnar fiskeredskap i kommunala restavfallet så att producenterna i enlighet med EU-rätten i praktiken också kommer att stå för det fulla kostnadsansvaret.

SKR anser också att förslaget bör kompletteras med krav på att insamlingsplatser i hamnar ska samordnas/samlokaliseras med hamnarnas mottagningsanordningar och i enlighet med Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2001:12) om mottagning av avfall från fartyg och att dessa även ska ta emot fiskeredskap från fritidsfiske.

SKR ställer sig tveksam till om det bör anses tillräckligt med ett avhämtningsställe för det avfall som kommunen hämtar eller samlar in, särskilt vad gäller kommuner med mottagningsanordningar i hamnar.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Förordningens rubricering och syfte

Havs- och vattenmyndighetens förslag till förordning hade rubriken ”*Förordning för producentansvar för fiskeredskap som innehåller plast*”, medan det kompletterande förslaget ändrat till ”*Förordning för producentansvar för fiskeredskap*” och det är först i §12 (och enbart där, förutom i referenser) som det framgår att det enbart handlar om fiskeredskap som innehåller plast.

SKR anser att det är önskvärt att det tydligare framgår vilka fiskeredskap förordningen och producentansvaret gäller, förslagsvis genom förordningens rubricering och/eller i inledande paragraf om omfattning och syfte. Motsvarande övervägande bör göras i formuleringarna i Avfallsförordningen.

Syftet med förordningen anges vara att öka insamlingen, återanvändningen och materialåtervinningen av fiskeredskap samt minska nedskräpningen från fiskeredskap. SKR anser att syftet bör utvecklas för att harmonisera med den nationella strategin för cirkulär ekonomi och att det tydliggörs att även produktionen av fiskeredskap behöver ställa om till cirkulär produktion, konsumtion och affärsmodeller, samt giftfria och cirkulära materialkretslopp.

I artikel 8 om utökat producentansvar och punkt 2 i engångsplastdirektivet ges också möjligheten för en medlemsstat att vidta åtgärder för att uppmuntra utveckling, produktion och marknadsföring av produkter som är lämpliga för flerfaldig användning, är tekniskt hållbara och lämpar sig för riktig och säker återvinning och miljövänligt bortskaffande när de har blivit avfall.

Havs- och vattenmyndigheten föreslog vissa enklare krav på utformning av fiskeredskap medan det helt saknas liknande krav i föreliggande förslag.

SKR anser att man då missar en nyckelfaktor för en omställning till en cirkulär ekonomi och en av huvudfrågorna i såväl Sveriges som EU:s strategier och att krav på utformning för att öka möjligheterna till återanvändning, materialåtervinning och minskad risk för förlust i vattenmiljön bör finnas med som miniminivå. Det bör därför klargöras i förordningstexten att det finns högre/ fler syften än att bara samla in och hantera det som idag finns på marknaden.

Information till konsumenter

En förutsättning för användare av fiskeredskap att hantera avfallet på ett korrekt sätt är att de har kännedom om vilken typ av avfall det handlar om. I detta fall handlar det främst om att ha kännedom om någon del består av eller innehåller plast. Det framgår inte av det kompletterande förslaget varför Havs- och vattenmyndighetens förslag om märkning inte tagits med och SKR anser inte att förslagets §42, om information till

konsumenter, säkerställer att konsumenter i det enskilda fallet har tillräckligt med information om denna ges på ett generellt plan.

Mål för insamlingen

Föreslaget mål om 20% till år 2027 kan upplevas som väldigt låg ambitionsnivå, men SKR har viss förståelse utifrån motiveringen och att målet så snart mer fakta finns kommer att revideras. Dock bör det framgå tydligt att ansvaret för fiskeredskap som avfall är 100% för att inte minska incitamenten att öka insamlingsgraden utöver målet eller låta målet påverka på vilka platser insamling tillgängliggörs.

Anmälan/tillstånd, insamling och platser för insamling

Havs- och vattenmyndighetens förslag innebar i likhet med övrigt producentansvar en tillståndsplikt medan föreliggande förslag innebär enbart anmälningsplikt. Anmälan föreslås göras till Naturvårdsverket, men det finns inga krav på föregående samråd med kommunerna eller andra berörda aktörer.

Detta kan jämföras med kravet på samråd för insamlingssystem för förpackningar där det föreskrivs om samråd med kommunerna där man ska utförligt beskriva hur systemet ska organiseras och drivas, redogöra för hur systemet avses samordnas med andra insamlingssystem, vilka dispenser, tillstånd och lov som finns eller ska sökas och undersöka vilka möjligheter kommunerna har att underlätta uppbyggnaden av systemet genom att anvisa platser för insamling eller vidta andra åtgärder.

Det kompletterande förslaget förordar att befintliga insamlingssystem med mottagningsanordningar i hamnar samt kommunernas återvinningscentraler används för insamling av fiskeredskap samt kompletteras med insamling på "lättillgängliga platser". Dock är förslaget om krav på separat insamling av fiskeredskap nytt och detta avfall hanteras idag inte separat på alla platser. Det innebär att även där det finns insamlingsplatser för avfall, så behöver dessa i många fall kompletteras, organiseras och utrustas för att kunna lösa separat hantering av fiskeredskap.

I föreslagen förordningstext (23 §) anges att "*En producentansvarsorganisation för fiskeredskap ska på lättillgängliga platser samla in avfall som utgörs av fiskeredskap som är avsedda att användas i yrkesmässig verksamhet. Insamlingen ska ske i den omfattning som är skälig med hänsyn särskilt till verksamhetens lokalisering och förekomsten av fiskevatten*".

Det finns inte någon motsvarighet till Havs- och vattenmyndighetens formulering om rikstäckande och det är inte helt tydligt om man avser att platserna ska vara lättillgängliga för berörda avfallsproducenter eller för producentansvarsorganisationen. Detta riskerar att ge utrymme för tolkning av vad som är lättillgängligt, tillräckligt och skäligt.

Förslaget till krav i Avfallsförordningen innebär att avfall som utgörs av fiskeredskap som samlas in, ska samlas in skilt från annat avfall. Det gäller även i mottagningsanordningarna i hamnarna och på kommunernas återvinningscentraler.

Då det samtidigt införs ett producentansvar, så bör det tydliggöras att det är producentansvarsorganisationen som har det fulla ansvaret att anordna insamlingsplatser, behållare och infrastrukturen för fiskeredskap såväl från yrkesmässiga verksamheter som från andra organisationer samt privatpersoner.

Det kan behöva påpekas att detta i första hand är ett problem för producenterna att lösa insamlingsystemen. Kommunerna kan som uppdragstagare åta sig att samla in fiskeredskapen och kan också bevilja lov i den mån det behövs och har ett självklart intresse att hanteringen sker på ett, för avfallshanteringen i stort, lämpligt och effektivt sätt - men kommunerna kan inte på något annat sätt sägas ha en skyldighet att vara behjälpliga för att uppfylla producentansvaret i övrigt.

SKR anser därför att det bör tydliggöras att skyldigheten för en producentansvarsorganisation även omfattar att tillse att det finns tillräckligt antal tillgängliga platser även för fritidsfiskare att separerat lämna avfall som utgörs av fiskeredskap innehållande plast. Även här kan det vara lämpligt att lokalisering väljs med hänsyn till förekomsten av fiskevatten, men det bör även övervägas om det är lämpligt med en miniminivå per kommun.

Då producentansvaret omfattar alla fiskeredskap som innehåller plast och inte enbart sådana som används yrkesmässigt, så förordar SKR att formuleringen justeras så att inga insamlingsplatser exkluderar fiskeredskap från fritidsfiske. Även om det, i vissa kommuner, kan finnas separata insamlingsbehållare vid till exempel kommunal återvinningscentral eller vid mottagningsanordning i hamn, bör det vara självklart att få lämna avfallet på den mest lättillgängliga platsen för den som önskar kvittblivning.

Då det i dagsläget också i många fall saknas separat hantering av avfall som utgörs av fiskeredskap även på de platser där insamling sker idag, så finns stor anledning att en producentansvarsorganisation samråder med kommunerna och andra berörda aktörer om hur ansvaret och kraven kan lösas på bästa sätt oavsett om det handlar om samordning av avfallshantering på mottagningsanordningar i hamnar, att kommunerna kan upplåta platser på återvinningsstationer för uppställning av kärl, att man nyttjar befintliga system hos de kommuner som idag har separat hantering av avfall som utgörs av fiskeredskap eller andra lösningar.

SKR anser också att förslaget bör kompletteras med krav på att insamlingsplatser i hamnar ska samordnas/samlokaliseras med hamnarnas mottagningsanordningar och i enlighet med Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2001:12) om mottagning av avfall från fartyg och att dessa även ska ta emot fiskeredskap från fritidsfiske.

Hämtning av avfall som samlats in eller transporterats bort av en kommun samt ersättning

I förslaget till 25§ i producentansvarsförordningen anges att avfallet ska hämtas gratis vid minst en av kommunens platser för hantering av avfall eller på en plats som kommunen och producentansvarsorganisationen har kommit överens om.

Det innebär att det finns risk att det kan uppstå situationer där kommunerna tvingas ordna transporter av fiskeredskapsavfall från ett antal insamlingsplatser i kommunen till en uppsamlingsplats för avhämtning om kommunerna vill upprätthålla en god servicenivå för andra än yrkesmässiga verksamheter eller där det inom samma kommun finns flera mottagningsanordningar i hamnar. Även om kommunerna ska få täckning för kostnaderna för hanteringen kan det innebära dels praktiska utmaningar för kommunerna och en indirekt överföring av viss del av utförandet av producentansvaret på kommunerna. SKR förordar antingen att formuleringen i 25§ i förordningen om producentorganisationens ansvar för hämtningar justeras alternativt att närmare föreskrifter kompletterar ansvaret för hämtningar och hämtningsplatser för att få till en optimerad hantering som inte medför ökad belastning på kommunerna.

Det bör också tydliggöras antingen i förordningen alternativt i efterföljande föreskrifter hur ersättning för kommunernas kostnader ska beräknas för till exempel nedskräpning från fiskeredskapen eller när det hamnar fiskeredskap i kommunala restavfallet så att producenterna i enlighet med EU-rätten i praktiken också kommer att stå för det fulla kostnadsansvaret.

Sveriges Kommuner och Regioner

Staffan Isling

Gunilla Glasare